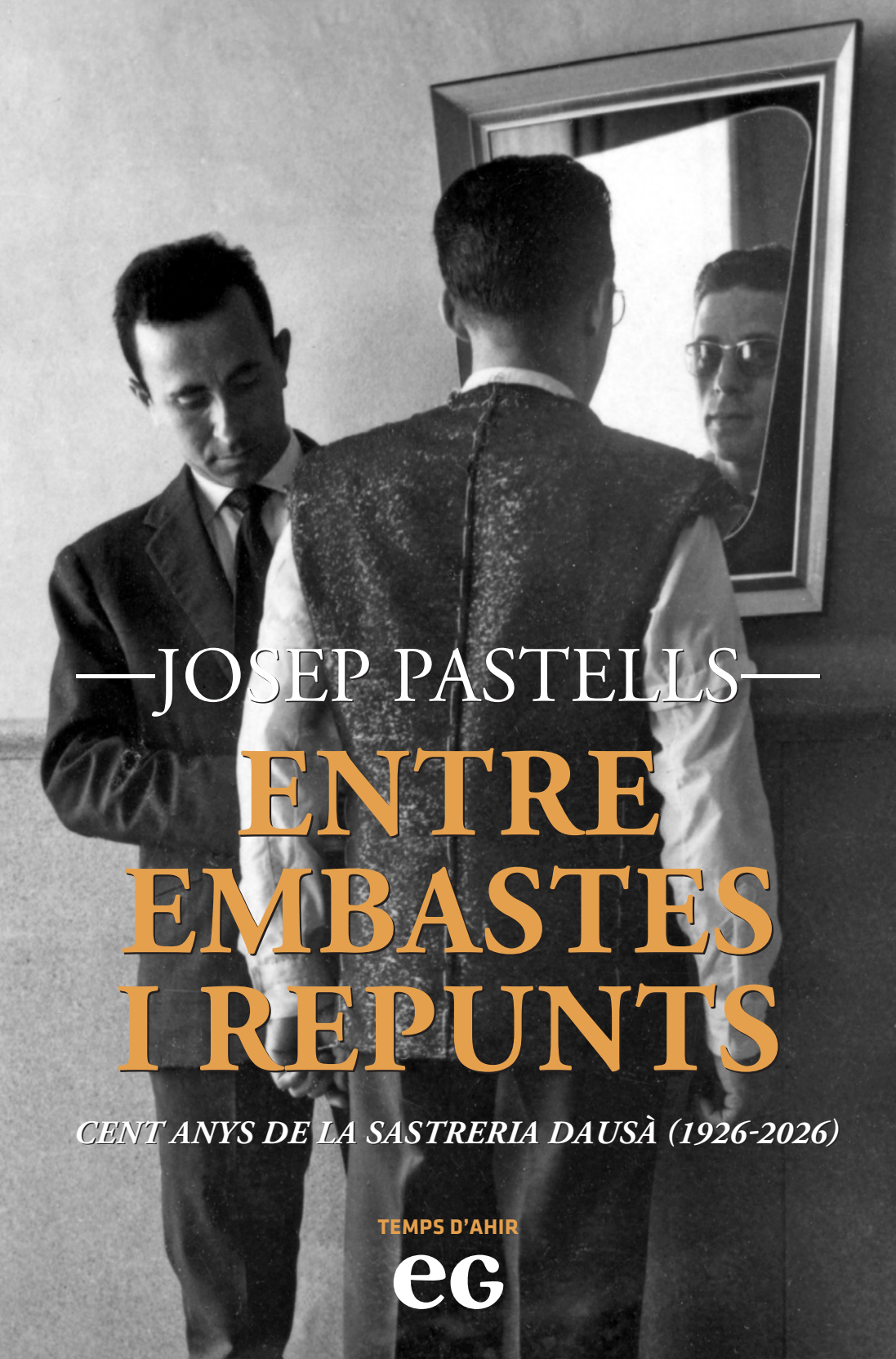

—JOSEP PASTELLS—

ENTRE
EMBASTES
I REPUNTS

CENT ANYS DE LA SASTRERIA DAUSÀ (1926-2026)

TEMPS D'AHIR

eg

**ENTRE
EMBASTES
I REPUNTS**

TEMPS D'AHIR / 5

—JOSEP PASTELLS—

ENTRE EMBASTES I REPUNTS

CENT ANYS DE LA SASTRERIA DAUSÀ (1926-2026)

eg

EDITORIAL GAVARRES

**Entre embastes i repunts.
Cent anys de la Sastreria Dausà (1926-2026))**

© Del text: Josep Pastells
© D'aquesta edició: Editorial Gavarres, sl
Germà Agustí, 1
17244 Cassà de la Selva
www.grupgavarres.cat

Disseny de la col·lecció: Grup Gavarres
Fotografia de coberta: Arxiu família Dausà
Assessorament lingüístic: Carme Xifre

Imprès a la UE
Tiratge: 500 exemplars
Aquest llibre s'ha imprès amb paper Munken Pure Rough
i ha estat compaginat amb la tipografia Garamond

DL: Gi-1743-2026
ISBN: 978-84-19292-58-2

Primera edició: octubre de 2026

Qualsevol forma d'explotació d'aquesta obra, en especial la seva reproducció, distribució, comunicació pública o transformació, només es pot dur a terme amb l'autorització dels seus titulars, llevat excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) si necessiteu fotocopiar, escanejar, distribuir o posar a disposició algun fragment d'aquesta obra (www.cedro.org; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

[- - - -]
[Logo paper]
[FSC o]
[PEFC]
[- - - -]

*A Joan Dausà Ferrer, fundador,
i a Joan Dausà Xiberta, continuador de la nissaga.*

PÒRTIC

Avui, quan entrem a la botiga de Dausà Moda, a la plaça de la Coma de Cassà, no tenim la sensació de recular 100 anys, tot el que hi podem veure és modern, atractiu, posat al dia: un taulell petit i pràctic, unes lleixes plenes de roba *casual* de les actuals marques més conegudes, un emprovarador, un parell d'aparadors que criden l'atenció des del carrer... En aquest espai, no gaire gran, no hi intuïm cap vestigi del que va ser la Sastreria Dausà, fundada l'any 1926 per Joan Dausà Ferrer, seguida pel seu fill Joan Dausà Xiberta i regentada, actualment, per Josep Dausà Ros, net i fill dels Dausà precedents.

Ara bé, si passem de la botiga a la rebotiga, de fet el cosidor, tot canvia: entrem en una mena de túnel del temps on s'amaguen petits tresors del que va ser la feina de sastre de temps enrere o no tant: màquines de cosir –Alfa, Consew, Sigma o Pfaff, cadascuna amb la seva especialitat– que encara funcionen per fer baixos de pantalons, cosir repunts, fer traus, escurçar punys...; caixetes de botons, sivelles i cintes guardades en una lleixa de fusta que arriba fins al sostre; tisores metàl·liques de diverses èpoques; planxes de ferro dels inicis de la sastreria... En aquest petit taller cosidor de la rebotiga qui s'hi mou amb més desimboltura és, sobretot, la Quimeta Ros, la vídua d'en Joan Dausà Xiberta; en Josep, el seu fill, domina més la part de la venda: anar als *showrooms* a comprar el *gènere* per a la temporada, fer els aparadors, atendre la clientela...

Són cent anys, tres generacions, temps molt diferents on cadascuna hi ha sabut aportar el que tocava perquè la roda no parés, però és clar que la sastreria ha tingut els seus temps d'esplendor i segurament podríem parlar dels anys 50 als 80, quan fer-se un vestit a mida encara era una cosa habitual: vestits de casament, *trajes* de festa major, pantaló i jaqueta per a nens que feien la primera comunió, algunes sotanes de capellà... Aquí és on va excel·lir en Joan Dausà, un home senzill i discret, de parlar fluix, de constància i eficàcia en el treball i d'una gran visió de futur. Ell ja veia que el *prêt-à-porter*, la roba confeccionada en sèrie, s'imposaria davant de la feina més artesana on la cinta mètrica, les peces de tela, el guix, les tisores i els repunts eren els grans protagonistes.

Encara recordo d'en Joan veure'l una vegada entrar al Centru, a l'altra banda de la plaça de la Coma d'on hi ha la botiga, amb una cinta penjada al coll. M'agradaria que algun dia fos el seu fill Josep que imités el pare i també el veiés fent un cafè o un tallat al Centru amb la cinta mètrica al coll; ja en soc conscient que ell no la utilitza gaire, però, ni que sigui per un moment, ens ajudaria a recordar la figura d'en Joan Dausà.

Aquest llibre que teniu a les mans, escrit de manera elegant i sincera pel periodista i escriptor Josep Pastells, és un exemple de la transmissió del coneixement i d'una manera de fer d'una generació a l'altra, però els futurs sempre són incerts i no sabem quins camins seguirà Dausà Moda; esperem, però, que les properes generacions trobin la manera de donar continuïtat al taller que Joan Dausà Ferrer va obrir amb tanta il·lusió a les Barraquetes ara fa 100 anys.

Àngel Madrià

Director Editorial Gavarres

Patró de nissaga

Diu un antic proverbi que l'hàbit no fa el monjo, el que equivaldria a dir que el vestit no fa l'home. Qualsevol sastre de socarel, però, us dirà que una americana ben tallada pot canviar la manera com un home camina pel món. A Dausà Moda ho saben molt bé: són els hereus d'en Joan Dausà Ferrer (1903-1991), que fa cent anys exactes va obrir una sastreria al carrer de les Barraquetes de Cassà de la Selva. Un segle després, capejant tots els temporals i evolucionant amb els temps sense oblidar els orígens, la tradició es manté viva, pam a pam i fil a fil. Aquest llibre narra la trajectòria d'una botiga de roba que des del 1978 esdevé testimoni privilegiat en un extrem de la plaça de la Coma, allà on el pols quotidià del poble s'encreua amb la història dels racons i edificis senyorials. Però sobretot és la crònica d'una nissaga que va decidir que la seva forma de viure es mesuraria en mil·límetres i es modelaria amb el mateix esperit, amb idèntic patró.

Tot va començar l'any 1926, quan amb només vint-i-tres anys en Joan Dausà Ferrer es va registrar a l'Ajuntament de Cassà com a «industrial de l'agulla». No heretava unes estisores velles ni una tradició familiar; només tenia una idea, una tartana per recórrer els camins polsegosos dels pobles de la comarca de la Selva i de l'Empordà i la certesa que per fer bé un vestit pri-

mer calia prendre la mida de la confiança. Des d'aquells viatges pioners fins avui, quan la precisió de la màquina Pfaff permet escurçar uns texans en set minuts per adaptar-se a la immediatesa que regeix els nostres dies, el cordó umbilical del negoci no s'ha trencat mai. Ha resistit el pas del temps i s'ha transformat al ritme del poble, des de la sastreria a mida de les Barraquetes i del carrer Joan Gener, a tocar la plaça de les Mesures, fins a la moderna realitat de Dausà Moda, un espai concebut per vestir l'home de manera integral, mantenint el compromís d'esmenar i adaptar cada peça amb la precisió minuciosa dels primers mestres de l'ofici.

A més del retrat d'una època i d'una manera de viure, en les pàgines que segueixen hi trobareu la intimitat d'un obrador: mentre el sastre donava forma als vestits i les veus femenines embastaven el clima social de la vila, nou germans compartien jocs damunt les teles encetades. Coneixereu la tasca impagable de les dones de la casa –primer la Teresa Xiberta Estanyol i després la Joaquina Ros Mateu– i del nodrit grup de cosidores que hi treballaven. També descobrireu l'enginy de 'girar la roba' per camuflar la pobresa de la postguerra, alhora que respirareu l'aroma d'un Cassà industrial que feia olor de suro i de pells. Com no podia ser de cap altra manera, entre la clientela de la sastreria hi veureu desfil·lar una àmplia galeria humana que posava a prova el talent de la casa: l'art amagat de dissimular les imperfeccions de l'anatomia, la rauxa d'un flequer excèntric amb esquellerincs cosits als laterals de l'americana i dels pantalons, el romanticisme enfangat del futbol de les botes de quilo i el caprici de vellut granat de la Gala, en un estira-i-arronsa d'ofici i caràcter que va portar en Joan Dausà Xiberta fins al santuari de Portlligat.

Per sobre de tot, però, en llegir aquest llibre se us faran evidents les mostres de respecte al codi d'honor d'un taller que sap que per fer un vestit d'home calen cent setanta-cinc mil puntades. Aquest llegat devot i generacional ens regala una imatge

commovedora l'any 2009: el silenci d'un pare sastre marcant amb guix el que serà el darrer *traje* de la seva carrera, encarregat pel fill botiguer, en Josep Dausà Ros, per al dia del seu casament. I és que, al capdavant, us oferim la història d'una nissaga ininterrompuda: l'avi que va fundar l'ofici, el fill que el va consolidar i el net que manté viva l'essència de la sastreria a través dels retocs i l'atenció personalitzada.

Us convidem a obrir aquestes pàgines com qui entra al cosidor de Can Dausà, com qui seu a la seva taula de treball, davant les velles planxes de ferro, i descobreix com s'ha trenat la memòria d'una família i de tot un poble. Emprenem un viatge que, per filar millor tota aquesta història, comença retrocedint en el temps per entendre com l'art i el rigor de la sastreria europea i catalana ja preparaven el terreny abans que el primer sastre de la nissaga agafés les tisores.

Quan el drap es va fer art

L'art de donar forma al teixit ve d'una tradició centenària que havia convertit el drap en una segona pell i el sastre en un pilar indispensable de la societat. Molt abans que l'ofici s'estructurés a Occident, la Xina mil·lenària ja posseïa els secrets de la seda i el món àrab dominava els misteris de l'agulla i els gèneres més delicats. Amb tot, per rastrejar l'origen directe de la nostra tradició gremial, el naixement com a professió reconeguda, cal retrocedir fins a l'Europa de la segona meitat del segle XII. Fins aleshores, els vestits eren simples peces úniques de roba nascudes al caliu de la llar, túniques folgades dissenyades exclusivament per cobrir el cos i protegir-lo de les inclemències del temps. L'art del tall, entès com una nova destresa, va començar a perfilar-se amb els artesans que confeccionaven les peces encoixinades que els cavallers portaven sota les cotes de malles. Va ser l'esclat del Renaixement, però, el que va posar els fonaments d'aquest ofici. L'humanisme va col·locar l'ésser humà al centre del món, i la vestimenta va deixar de ser una necessitat pràctica per esdevenir una expressió de la identitat i l'estatus social.

En aquell precís moment la roba es va començar a escurçar, a entallar i a trossejar per ressaltar els atributs de l'anatomia. Havia nascut la sastreria i, amb ella, el concepte modern de la moda. La mateixa paraula, que prové del llatí *sartor* —originalment feia referència a qui sargia o reparava—, va passar a dignificar l'art de tallar el teixit a partir d'un patró exclusiu. Abans d'entrar de ple en el segle XX, Catalunya ja havia après a modelar la seva identitat a cop de tisora, evolucionant des del rigor d'aquests vells gremis medievals d'arrel europea fins a la modernitat dels primers obradors industrials.

Fins ben entrat el segle XIX, però, ningú no podia tallar una americana sense el permís del gremi. A Barcelona, la històrica Sociedad de Sastres, hereva dels antics privilegis medievals,

mantenia una disciplina de ferro. Per ser considerat un sastre d'ofici, l'aprenent havia de passar anys mirant com el mentor feia anar el guix i el regle de fusta. L'examen final consistia a tallar una *obra mestra* davant la mirada atenta dels examinadors. D'aquest gran nivell d'exigència en va sorgir el concepte de sastreria fina: una escola catalana de tall on la correcció de l'asimetria es calculava a ull; la premissa màxima era que els subtils arranjaments d'anatomia fossin invisibles.

Cap a la segona meitat del segle XIX, una novetat mecànica va sacsejar els tallers de Catalunya: la màquina de cosir. Per als sastres de la vella guàrdia, acostumats a l'idil·li amb l'agulla de mà, aquell artefacte de ferro amb maneta de fusta es veia com una amenaça o una excentricitat. Però el progrés no demanava permís. Entre el 1850 i el 1885, Catalunya va viure una autèntica febre de la confecció. Les primeres màquines van conviure amb els dits fets al didal, demostrant que la velocitat podia ser aliada de la precisió. Va ser el primer gran xoc tecnològic de l'ofici.

Mentre la burgesia de la Rambla de Barcelona es lliurava a la febre de l'alta costura i als salons elegants, a les comarques gironines la sastreria brodava una crònica diferent. El sastre de poble no vestia aristòcrates, sinó les forces vives d'un país en plena transformació industrial i agrícola. Era el sastre qui tallava la pana gruixuda dels pagesos, la roba resistent dels obrers de les fàbriques tèxtils i el drap dels abrics dels artesans que feien taps de suro. El sastre de poble esdevenia un confident ambulant. Viatjava de masia en masia amb el farcell a l'esquena per confeccionar l'armari masculí —el vestir de les dones quedava en mans de les modistes—, prenent la mida de les espatlles dels clients i, alhora, el pols de la realitat social dels veïns. Sabia qui passava gana per la tibantor de la cintura i qui prosperava per la generositat de la roba demanada.

Quan el segle XX tot just treia el cap, el vestit de sastre ja havia passat de ser un luxe d'uns pocs a esdevenir la targeta de

presentació de qualsevol home respectable. L'accés a l'ofici s'havia democratitzat. Catalunya s'havia convertit en un gran teler humà on cada obrador guardava gelosament el seu llibre de mides. El terreny ja estava adobat; el rigor del mètode, escrit, i el respecte pel teixit, après.

Cassà i el seu entorn

Cassà de la Selva s'estén als peus septentrionals del massís de les Gavarres, allà on el bosc mediterrani comença a cedir pas a l'amplitud de la plana. Amb una extensió de 45 quilòmetres quadrats, el municipi es troba de ple en les Serralades Costaneres Catalanes. El terme es reparteix, a parts gairebé iguals, entre dues formacions estructurals dominants: l'extrem nord de la Depressió Prelitoral i l'inici de les Gavarres. Aquesta dualitat geològica divideix el territori en dos mons completament diferenciats, quasi com si es tractés de dues ànimes en un sol poble. Limita al nord amb Llambilles i Cruïlles; a l'est amb Santa Cristina d'Aro; al sud amb Llagostera i Caldes de Malavella i a l'oest amb Caldes, Sant Andreu Salou i Campllong.

El cor d'aquesta terra se situa al centre exacte d'una cruïlla de camins, custodiada per una corona de deu veïnats. A tramuntana s'alcen Llebrers de Baix, Llebrers de Dalt i Matamala; a llevant, les Serres i Verneda; a migdia, Serinyà i Esclet; i a ponent, Mont-roig, Mosqueroles i Sangosta. Tot el paisatge és dominat pel clima mediterrani, d'hiverns suaus i estius càlids, amb una temperatura mitjana anual d'entre catorze i disset graus. Les pluges tendeixen a concentrar-se de forma irregular a la tardor i la primavera. De tota manera, la plana té una particularitat atmosfèrica: en les nits clares i calmes d'hivern, es produeix una marcada inversió tèrmica. L'aire fred, dens i pesant, es diposita arran de terra formant una bossa glacial. Així, mentre que a les carenes de les Gavarres el termòmetre es manté suau, a la plana les gelades nocturnes són intenses, fins que els primers raigs de sol de la matinada desfan el glaç.

Aquesta dualitat climàtica i geogràfica es reflecteix directament en la vegetació del terme. Les falde de les Gavarres estan cobertes per una densa i ufanosa massa de bosc mediterrani. Hi predominen les alzines i les alzines sureres, autèntic motor his-

tòric de la vila. Per contra, als terrenys baixos de la plana, que s'estenen cap al sud de la carretera de Girona a Sant Feliu de Guíxols, els sòls sedimentaris d'origen fluvial són tan profunds i fèrtils que des de temps remots s'han destinat majoritàriament al conreu. En aquestes clarianes queden pocs vestigis de la boscúria antiga; petits illots mixtos de roures i pins pinyers que sobreviuen entre els camps, presidits per exemplars monumentals com el Pi Gros d'en Mercader. Tota aquesta xarxa de conreus i boscos és drenada per un teixit de torrents i rierols que neixen a les Gavarres i aporten un cabal migrat a la Verneda, que rep les aigües de les rieres de Vilallonga i de Sosvalls; aquesta darrera s'uneix prèviament amb la Freixeneda per acabar morint juntes al mateix eix hídric.

Però el poble no és només natura impertorbable; és un motor de vida, de treball i de progrés que respira a través d'una potent tradició industrial. El batec econòmic de Cassà està indissociablement lligat a un sector històric que des de finals del segle XVIII ha transformat l'escorça de les alzines sureres de les Gavarres en els millors taps per a vins i cava d'arreu del món. Aquest passat pròsper conviu avui amb la força dels polígons moderns, on els sectors de la metal·lúrgia, el plàstic i la maquinària alimentària converteixen el municipi en un formiguer d'activitat. Des de les històriques rutes cap a la Bisbal d'Empordà i Riudellots de la Selva, el terme s'ha consolidat com un punt estratègic, perfectament connectat a les grans artèries de l'autopista, l'Eix Transversal i l'aeroport de Girona-Costa Brava. Entre 1892 i 1969, el ritme dels transports de mercaderies i viatgers el marcava el tren de via estreta entre Girona i Sant Feliu de Guíxols. Actualment, l'antic traçat del Carrilet, transformat en via verda, i els camins rurals serveixen de refugi per a les persones que busquen una mica de pau i es desplacen a peu o amb bicicleta. En aquest espai de treva encara és possible trobar-hi un recer de silenci que, molt sovint, és trencat

pels signes del progrés: el brogit dels vehicles que circulen per les carreteres properes i els fums fabrils que s'enfilen cap al cel provoquen una controvèrsia perpètua entre els que hi veuen senyals preocupants de contaminació i agressions a la natura i els qui defensen la necessitat d'expandir indústria i tecnologia.

A cavall entre el bosc i el conreu, sota el cel de la inversió tèrmica i la boira gebradora, aquest entorn esdevé l'escenari ideal per tallar a mida els records i començar a desplegar, sobre el taulell del temps, la memòria dels sastres Dausà.

El primer sastre

L'any 1926, encara sota la dictadura de Miguel Primo de Rivera, Cassà de la Selva feia olor de suro i de terra humida. Fruit de la intensa activitat industrial de finals del segle XIX, el poble havia experimentat una gran prosperitat econòmica que en va alterar profundament la idiosincràsia. Al caliu d'aquesta bonança es va impulsar una intensa vida social i cultural: la proliferació d'entitats i una celebrada agenda festiva creaven escenaris on tothom volia lluir la millor imatge. En aquella societat, vestir bé no era un simple luxe, sinó una necessitat transversal, un signe de dignitat assumit per tots, des de l'industrial més ric, que volia exhibir el seu èxit amb teles selectes, fins al pagès més humil, que exigia rigor i netedat en la roba de mudar. Hi havia la certesa absoluta que l'estampa d'un home definia el seu lloc al món. Eren altres temps, una època en què l'espai públic i de prestigi era quasi en exclusiva masculí. Per això, calien les mans expertes d'un sastre que sabés donar forma i elegància a la imatge que projectava el rang de cada família.

En aquesta vila d'oficis de bosc i arrels profundes, plena de fabricants de taps que aixecaven grans cases modernistes, un jove de vint-i-tres anys, en Joan Dausà Ferrer (1903-1991), empenia un camí que ningú de la seva família havia traçat abans. El seu mateix cognom lligava la nissaga a l'altre costat del Pirineu, en ser una derivació del francès *Daussat*, originari d'Ausat, a l'Occitània. La presència de la família a Cassà es remunta com a mínim a principis del segle XVII. Al fil d'aquest llarg arrelament, a mitjan segle XIX els Dausà s'havien consolidat a la vila comercialitzant amb suro, una activitat estretament lligada a la fusta i el bosc. Però dins d'aquest món de menestrals, els pares del primer sastre, en Joaquim Dausà Surís (1866-1934) i la Càndida Ferrer Verdaguer (1870-1940), nascuda a Breda, es van moure sempre entre teixidors i esclopers.

D'aquest matrimoni en van néixer sis fills. A banda d'en Joan, els germans homes van escollir destins més estables o lligats a les institucions: en Lluís (1895-1965), l'hereu, s'establiria a Malgrat de Mar; en Josep (1901-1979) prendria els hàbits de capellà, i en Joaquim (1905-1977) exerciria de secretari de l'Ajuntament de Sant Andreu Salou –el fill, en Josep Maria Dausà Crosas, recolliria el testimoni polític de la família i esdevindria alcalde de Cassà entre 1983 i 1999—. Pel que fa a les germanes, la Benvinguda (1892-1968) i l'Anita (1897-1950) es van haver de dedicar a les tasques de la llar, el destí pràcticament exclusiu per a les dones de la seva generació. De fet, a la casa familiar, aquestes feines domèstiques requieien directament en les nenes, i de manera molt especial en la germana gran.

L'estatus dels Dausà

Més enllà de les parets domèstiques, els Dausà gaudien d'una posició preeminent a la vila. Originaris de Can Dausà, al carrer de la Mel, formaven part de l'elit de Cassà de la Selva, tot i que l'avi Joaquim es va bolcar molt més en la política local que no pas en els teixits i esclops. De conviccions dretanes, fervents seguidors d'Antonio Maura i profundament catòlics, gaudien d'una gran consideració social; n'és una mostra que, quan el bisbe visitava Cassà, s'allotjava a la casa familiar. Lluny d'aquesta solemnitat pública, la vida quotidiana també deixava espai per a petits plaers domèstics, com ara les visites a la pastisseria Can Tibau, on de vegades els obsequiaven amb gelats.

Però tota aquesta esplendor va trontollar: l'avi es va acabar arruïnant i, en no ser l'hereu, en Joan es va veure obligat a treballar i a aprendre un ofici de zero. No havia heretat unes estisores, ni un taulell gastat pel pare, ni tampoc un cognom que sonés a sastre de tota la vida. Tenia, això sí, un propòsit molt clar, el domini precís de la geometria que exigia el tall i el convenciment que tothom, o almenys qualsevol home del

poble, n'era un client potencial. Malgrat la seva joventut, sabia que el futur es cosia amb paciència, puntada a puntada. Quan ja havia decidit a què es dedicaria, el primer pas va ser acudir a l'Ajuntament, llavors presidit per Narcís Vilahur, per registrar-se com a sastre. Eren anys grisos de burocràcia militaritzada i el nom oficial del municipi era *Cassà de la Selva*, escrit en castellà, amb accent tancat a la a. Però en aquell ambient rígid de despatxos oficials la determinació del jove Dausà pesava més que qualsevol decret. Un dels seus nets, en Josep, qui avui porta el timó del negoci sense haver fet anar mai les tisores de sastre, encara conserva com un tresor els fulls d'aquella matrícula industrial, que du el segell de l'*Administración de Rentas de la provincia de Gerona* i està datada el 19 d'octubre del 1926. En una cal·ligrafia de traç gruixut, típica de l'època, entre els noms dels grans hisendats i els tallers mecànics hi apareix el d'en Joan Dausà Ferrer. No era un simple tràmit de finestreta; era el seu certificat d'existència. Aquell paper proclamava davant tota la vila que en Joan ja no era només un fill de Cassà, sinó un industrial de l'agulla amb dret a tenir veu pròpia.

El primer taller el va obrir al carrer de les Barraquetes. Era un local petit, de sostre baix i fusta humil, però suficient per començar a imaginar patrons sobre el drap de llana de primera qualitat vingut de Sabadell, on els grans vapors tèxtils i el Gremi de Fabricants marcaven el ritme industrial de l'època. Allà, entre el frec dels gèneres vallesans i el renou de la vila dels tapers, començava a néixer el negoci. En Joan, però, no s'hi va quedar tancat esperant que els clients piquessin a la porta; sabia que un sastre jove s'havia de guanyar la feina anant-la a buscar on calgués: exercir aquest ofici requeria una capacitat de treball incansable i l'obligaria a recórrer camins de pols. En els inicis, es movia sobre rodes pels vials de terra. Carregat amb els pantalons que cosia a l'obra, feia servir la tartana heretada del pare i de l'avi, estirada pel cavall de la família, per vendre'ls pels

pobles del voltant de Cassà (Riudellots, Caldes, Vilobí, Quart, Llambilles) i arribava, fins i tot, a Calonge i Palafrugell. De vegades havia de fer dos o tres viatges per emprovar els vestits a la clientela. En aquella època, els pagesos acostumaven a portar roba de vellut gruixut, de bona mena. Estava encatronada i abrigava molt. Es posaven el vestit els dies de festa, per anar ben arreglats a missa o al casino del poble a fer petar la xerrada. Més tard va començar a agafar encàrrecs. Cada setmana, amb la cinta mètrica de tela xarolada penjada al coll, carregava els mostraris de roba i els estris de marcar per anar a prendre mides als clients i, la setmana següent, portar-los la roba feta.

L'època daurada de les sastreries

Eren anys d'una competència ferotge. A banda d'en Joan Dausà Ferrer, a la contribució industrial del 1926 —els impostos que l'Ajuntament cobrava a botigues, fàbriques i tallers— a Cassà de la Selva hi consten sis sastres més: en Manel Becerra, a la plaça de la Coma; en Santiago Tarrés, al carrer dels Dolors; en Joaquim Coloreu, al carrer Gabriel Garcia; en Joan Albertí, a la Travessera de la Coma i en Vicenç Gruart i en Francesc Olivé, al carrer Major. Aquests sis sastres eren noms consolidats, gats vells de la vila que a més de mirar de reüll aquell jove audaç, de simpatia desbordant i tracte afable, guardaven gelosament el secret de l'ofici tancant les rebotigues o cobrint els maniquins amb llençols quan veien passar en Dausà. Aquestes sastreries es complementaven amb una xarxa de proveïdors i especialistes, negocis també relacionats amb la roba que alimentaven el dia a dia de la vila: Arbussé (teixits); Pascual i Olivé (merceries); Esteva, Pont i Ribas (confecció per a nens) i Mercader i Tolosà (gorres).

Que hi hagués tanta competència en el món de la sastreria a Cassà no es devia a una febre passatgera per la moda, sinó a una necessitat cultural que retratava a la perfecció el funcionament

de la societat vilatana. Fer-se un *traje* a mida no era, en absolut, un caprici dominat per la vanitat; era un dels ritus de pas més transcendents en la vida d'un home. L'armari de l'època es regia per una austeritat estricta; la roba diària s'estirava fins a l'extenuació a cop de sargits, relegant el millor vestit només per als dies festius. El primer *traje* s'encarregava quan un vailet començava a 'fer-se gran', un fet que solia coincidir amb l'entrada a la maduresa o el retorn del servei militar. Després venia el de casament, una peça noble dissenyada amb prou previsió per esdevenir, a partir d'aquell dia, el 'vestit de diumenge' per a tota la vida. Aquella muda guardada amb olor de llimona i espígol només veia la llum en les grans ocasions de l'any: batejos, enterraments de compromís i, de manera indiscutible, el dia de la Festa Major. Passejar per la Coma o anar al ball amb un *traje* impecable era una declaració pública d'orgull i dignitat. Per a la gent de l'època, la relació amb la roba bona anava més enllà del teixit: era la millor carta de presentació, una mostra de decència quotidiana que calia cuidar com el bé més preuat.

En aquest context, en Joan Dausà Ferrer comptava amb avantatges que cap sastre veterà podia disputar-li: l'energia de qui comença de zero i la sintonia natural amb una nova generació que ja no volia la roba feixuga del segle passat, sinó que preferia línies més modernes, americanes més estilitzades i els primers pantalons de camals amples que arribaven dels cercles de moda de Barcelona. El cas és que el local del carrer de les Barraquetes aviat se li va quedar petit. El volum de teles requeria més espai i els clients, un lloc de trobada. El trasllat no va trigar gaire: se'n va anar al davant de les Voltes de les Mesures, just al costat de Can Lluna, al carrer Joan Gener número 11. Sense deixar els desplaçaments habituals, en Joan es va establir en un edifici de tres pisos. Al capdamunt, el cosidor faria les funcions de rebotiga; ben aviat seria un refugi on les converses sobre política i fets locals bullirien en uns anys de forta cen-

sura. També hi havia temps per a la distensió: des d'una finestra que donava directament a la teulada, les treballadores, sobretot les nenes, aprofitaven els moments de descans per enfilars'hi i prendre el sol. Allà dalt, compartint espai amb la vida familiar, es començaria a forjar l'ètica de treball de la casa gràcies a mans expertes com les de la Maria cafetera, les germanes Maria i Vicenta Gruart, la Marina Surós –que més tard marxaria a Vidreres– o la Xifra de les Barraquetes, que s'encarregava de confeccionar les armilles. La sastreria es convertiria ben aviat en un establiment pròsper i de referència. Conscient d'això, en Joan començava a fer els primers passos per promocionar el negoci, amb anuncis que aviat es farien habituals als programes de la Festa Major de Cassà i de Riudellots de la Selva.

Festeig i casament

Coincidint amb aquesta etapa d'expansió, en Joan va lligar el seu destí a una jove cassanenca, la Teresa Xiberta Estanyol (1906-1995). Es van conèixer a Cassà mateix. Les cosidores li havien parlat d'ella, que vivia al carrer de la Llet, i li van assegurar que era una dona de bona traça. L'entesa va ser immediata. El festeig harmonitzava sense problemes amb els viatges i la feina de sastre. D'aquell temps en van quedar records inesborrables, com el primer petó a Tossa de Mar. Lluny de les obligacions quotidianes, la parella trobava un dels principals espais de complicitat a l'emblemàtica i recordada Sala Galà. Entre els anys 1925 i 1927, sota els llums d'un saló elegant que es convertia en el cor social de la vila, l'amor es va assentar al compàs dels tradicionals valsos i el modern foxtrot. En Joan i la Teresa es van casar a l'església parroquial de Sant Martí el 24 de setembre del 1928, en una cerimònia que marcava l'inici d'un projecte de vida en comú destinat a transcendir les parets del taller. La Teresa esdevindria l'ànima i el motor d'una llar on la vida domèstica creixeria connectada al batec del negoci, en un

dia a dia intensíssim: la criança dels fills, que anirien naixent l'un darrere l'altre fins a arribar a ser nou, s'encavalcava amb el tràfec diari dels encàrrecs, els clients i la feina constant a l'obrador.

A Can Dausà, la feina i la vida es coïen a la mateixa olla i es teixien amb el mateix fil. En aquella casa del número 11 de les Mesures, les parets respiraven de forma permanent l'olor aspra de la llana calenta, el midó de les camises netes i el baf dens de la pesant planxa de ferro alimentada amb carbó d'alzina, que s'havia de bufar a primera hora del matí. Els nou germans –per ordre d'arribada, en Manel (1929-2021), en Joan (1930-2019), en Miquel (1931-2011), en Joaquim (1933-2019), l'Angelina (1934), la Montserrat (1936-2026), la Maria Dolors (1937-2019), l'Anita (1940-2008) i la Maria Teresa (1942)– van néixer i créixer en un món que canviava de color a cops de decret i sotragades històriques. Entre el 1929 i el 1942, mentre a fora se succeïen l'eufòria de la República, l'ombra fosca de la guerra i els silencis imposats de la primera postguerra, els marrecs van aprendre a mirar el carrer de reüll. Dins de casa, però, es protegia la innocència: tots nou van pujar entenenent que el gran taulell de fusta del taller no era un simple moble de feina, sinó l'autèntic centre de gravetat del seu univers. No hi havia una frontera clara entre el deure i el lleure: els jocs de taula de la canalla s'improvisaven damunt les peces de roba tot just encetades, esquivant les marques de guix, i les becaines dels més menuts es feien sovint al caliu d'una pila de mantes de sarga o de vellut que feien de bressol improvisat amb olor de net.

Èxode forçat

En esclatar la Guerra Civil, en Joan va continuar treballant al seu negoci, però al cap de dos anys, com que era de dretes, anava a missa els diumenges i havia defensat uns religiosos, els republicans el van sentenciar a mort i el volien afusellar. Un

agutzil republicà, amic seu, el va avisar just abans que anessin a buscar-lo i va decidir anar-se'n immediatament. Va fugir tot sol cap al sud de França, convençut que a la dona i els fills no els passaria res. El viatge el va fer a peu pel Pirineu català; de dia s'amagava i de nit caminava. Tenia raons de pes per pensar que la seva família estaria bé: no s'havia enemistat mai amb ningú i era una persona respectada per tothom. Gràcies a això, en acabar el conflicte bèl·lic va poder tornar entrant pel País Basc. Havia passat vuit mesos a l'exili i, en arribar a Cassà, va descobrir que li havien pres tot. No li quedava res: ni la tartana, ni el cavall, ni les eines, ni els patrons, ni una sola peça de roba.

Malgrat aquesta desfeta, va decidir no rendir-se. Començaria de nou i tornaria a guanyar-se un nom entre els clients de Cassà i d'altres poblacions. I, agafant-se a l'únic mitjà de transport al seu abast, es va llançar a recórrer els camins en bicicleta. Esportista com era, sempre que calia pedalava fins a la Costa Brava, ja fos travessant l'alt de Santa Pellaia o passant per Llagostera o el pla de la Bisbal, explica la seva filla Maria Teresa, que més endavant s'incorporaria a l'obrador com a cosidora. Per combatre el fred rigorós de l'hivern gavarrenc, el sastre recorria a una vella astúcia de ciclista molt habitual en aquells anys: es col·locava diversos fulls de diari, generalment de *L'Autonomista*, doblegats sota l'americana per protegir-se el pit del vent de cara. Més endavant, recorda la Maria Teresa, la bicicleta cediria el lloc a una històrica Moto Guzzi abans que la família pogués adquirir el primer vehicle a motor de quatre rodes.

Fos quin fos el transport emprat, l'escena es repetia en cada masia o casa de poble: en Joan desplegava els xeviots i els cotons sobre les taules de la cuina, sovint sota la llum feble d'una llàntia. Tot seguit s'assabentava de les necessitats dels estadants, ja fos un vestit per a la Festa Major o una jaqueta resistent per aguantar la ràbia de l'hivern, i procedia a fer el més difícil: prendre la mida de la confiança. En un quadern que era el seu

bé més preuat hi anotava la corba de les espatlles, la llargada dels braços per al tancament exacte dels punys i el volum de la cintura. Amb una profunda comprensió per les estretors alienes, allà on el diner en efectiu escassejava obria la llibreta de fiar: una petita paga i senyal per finançar el drap i el compromís de passar per la sastreria a deixar unes poques pessetes just després de cobrar el jornal. Al cap d'una setmana, amb la roba ja tallada i embastada amb fil blanc, en Joan tornava a fer el camí a la inversa per executar la primera emprova obligatòria. Allà corregia la caiguda de la peça sobre el cos del client abans de clavar les mànigues definitives. Aquesta meticulositat professional anava acompanyada de la pulcritud a la rereguarda del negoci. En Joan aplicava la màxima cura a la gestió dels comptes, ja que anotava de pròpia mà cada despesa i cada ingrés. L'arxiu personal era un monument a l'ordre; hi guardava des de rebuts menors fins a documents oficials d'obligat compliment, com ara el full de pagament de la contribució industrial de l'any 1941, que li suposava un cost trimestral de 124 pessetes i 20 cèntims. Aquest rigorós mètode de treball arrelaria amb força a la família, transmetent-se primer al fill i, més endavant, al net. Així, l'atenció al detall deixaria de ser una simple virtut personal per convertir-se en un segell d'identitat del cognom.

El compàs del taller

La convivència diària era un formiguer humà perfectament sincronitzat, on cadascun dels fills tenia un paper important. La jerarquia familiar s'aprenia sense paraules, només observant la precisió de les mans del pare empenyent l'agulla amb el didalet. Els més petits tenien la missió de recollir les agulles que havien caigut i els rodets de fil del terra per evitar que ningú es clavés un ferro anant descalç o que s'aixafés una peça i s'hagués de llençar. A mesura que creixien, els dits s'anaven fent destres per les hores de mirar: els fills mitjans espolsaven les teles per

treure'n el borriçol o desfilaven amb paciència les bastes velles, mentre els més grans ja tenien permís per fer les complexes girades de vestits usats o agafar l'agulla i fer els repunts i els traus més senzills, sempre sota l'ull vigilant i sever d'en Joan pare, que no passava ni una sola línia torçada. Al costat d'aquesta figura paterna, la mare va esdevenir una peça imprescindible per al funcionament de la llar i del negoci. La Teresa dominava l'art de la costura amb tanta traça que s'encarregava de tallar i cosir tota la roba dels fills. Pujava diàriament a l'obrador del tercer pis a ajudar en la confecció dels vestits, la qual cosa obligava les filles des de ben joves —cap als onze anys— a espavilar-se i assumir el pes de les tasques domèstiques de la planta baixa per deixar-li les mans lliures per a l'agulla. El matrimoni formava un equip perfecte, avingut i unit per una profunda entesa.

El toc de les nou

El dia a dia de la casa s'organitzava sota unes estrictes pautes de disciplina domèstica. El toc de les campanes de l'església dictava l'hora dels jocs al carrer i el límit de la jornada. Quan el bronze repicava a les nou del vespre, l'Anita, que tenia la mateixa edat que moltes amigues del barri, corria esparverada cap a casa; sabia perfectament que la darrera germana a creuar el llindar de la porta tenia el deure de rentar els plats de tota la colla. Però l'Anita solia acceptar el càstig amb filosofia, amb un pragmatisme alegre derivat de la constatació que no tenia la paciència que exigia el cosidor i preferia el batec del carrer encara que això impliqués ser gairebé sempre la més tardana.

La taula del menjador era el millor mirall d'aquella llar nombrosa. S'havia d'allargar fins a tocar les parets per encabir-hi els plats i coberts de tota la família, en un equilibri gairebé miraculós on el son d'un nadó a la cambra del costat convivía amb el brogit diari del taller, el soroll sec i metàl·lic de les grans tisores de sastre i les animades negociacions amb el marxant de gènere.

D'aquella taula atapeïda i plena de vida en sortirien camins ben diversos i llunyans. Hi havia una connexió invisible, teixida entre fils i devoció, que unia les generacions de la casa: mossèn Josep, un oncle de la canalla que havia vestit els hàbits de capellà, anava molt sovint a les Mesures, tant a fer-se les sotanes com a visitar-los com una persona més de la família. Va ser sota l'ombra d'aquella santedat propera, i després que el pare el guiés de prop en els secrets del tall, que en Manel va trobar la seva crida: acabaria sent missioner a l'Àfrica, on l'esperit de servei de la sastreria trobaria un horitzó completament nou. Ben lluny de les teles i els altars, la matèria primera d'un altre dels germans seria ben diferent: en Joaquim es faria cuiner i, més endavant, aportaria el seu saber fer a la indústria càrnia de Joan Bosch.

A mesura que creixien, els nou germans van buscar el propi camí. L'Angelina es va traslladar a Suïssa i a Alemanya per dominar el francès i l'alemany, mentre que l'Anita va viatjar a París, obrint les finestres de la família al món. Anys a venir, aquesta sòlida formació en idiomes va permetre que les dues germanes s'endinsessin amb èxit en el creixent sector de l'hostaleria i el turisme, treballant a la recepció d'un gran hotel a Tossa de Mar. Però abans de volar cap a la costa o l'estranger, el cosidor familiar havia estat l'escola compartida; allà, la mateixa Anita, la Maria Dolors i la Maria Teresa van passar hores entremig de teles, aprenent un ofici que portaven a la sang. La vida, finalment, aniria dibuixant les llars de cadascuna de les noies. L'Angelina, la gran de les germanes, es va acabar casant amb en Pere Illamola, mentre que la Montserrat va unir el seu destí al del mecànic Enric Gudayol, vinculant-se als coneguts tallers Gudayol. Per la seva banda, la Maria Dolors va casar-se amb el músic Francesc Camps; l'Anita, amb en Jordi Surroca i la Maria Teresa, amb en Narcís Oller.

A més del rostit i els canelons per la Festa Major, tots ells havien crescut compartint plats ordinaris, robes que passaven de

germà a germà com un testimoni silent i, sobretot, el respecte cap a un ofici que els donava el pa. A casa, la feina ben feta era sagrada: si un vestit no queia bé, es desfeia sense pensar-hi dues vegades; si una cisa no era perfecta, es tornava a embastar des del principi. Aquella sastreria era el mirall d'una època i de la mateixa vida familiar, en què l'única moda que importava era la que dictava la mà d'un home proveït d'un guix rectangular i unes estisores pesants. Davant d'aquest llegat, seria en Joan qui, després d'observar dia rere dia el traç decidit del pare, triaria quedar-se al costat del taulell per mantenir encesa la flama del negoci familiar.

Perquè en Joan Dausà Ferrer no només feia pantalons amb botons interiors per a elàstics i jaquetes de tres peces, sinó que cosia, amb el fil invisible de l'esforç, el primer capítol d'una nissaga que, cent anys després, amb el net Josep al capdavant, encara és el cor i l'orgull de la plaça de la Coma.